

แรงงานนอกระบบ

: วิถีชีวิต สภาพการทำงาน การดูแลสุขภาพและสังคม

กรณีศึกษากลุ่มเย็บผ้า ตำบลบ้านเม็ง อ.หนองเรือ จ.ขอนแก่น

สุวิทย์ อินนามมา

นักวิชาการสาธารณสุข สถานีอนามัยบ้านเม็ง

ความสำคัญของปัญหา

- การเพิ่มขึ้นของแรงงานนอกระบบและการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชุมชน
- มีปัญหาสุขภาพที่หลากหลายและความเป็นอยู่ที่ขาดแคลน
- ขาดการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพและสังคมของแรงงานฯ
- บริการอาชีวอนามัยไม่สามารถแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพแรงงานได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงในอาชีพของแรงงานฯ
2. ระบบการทำงานและการจัดการปัญหาต่างๆของแรงงานในชุมชน
3. แบบแผนการดูแลสุขภาพและสังคมของแรงงานฯ และการมีส่วนร่วมของภาคีแรงงานฯทั้งในและนอกพื้นที่

รูปแบบการศึกษา

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยที่เป็นเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ การเก็บข้อมูลโดยสำรวจสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชน การสัมภาษณ์รายบุคคลและรายกลุ่มทั้งในกลุ่มแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบข้อมูลทั้งในกลุ่มแรงงาน ชุมชนและภาคีต่างๆ และวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์การแพทย์

ผลการศึกษา วิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและอาชีพ

- การเปลี่ยนแปลงอาชีพของแรงงานฯ มีสาเหตุทั้งจากสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรที่มีปัญหา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายนอก
- การนำอาชีพใหม่เข้าสู่ชุมชนและเรียนรู้การทำงาน การทำงานที่บ้าน เป็นภูมิปัญญาที่มีมาอย่างยาวนานของชุมชน
- การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมต่ออาชีพเย็บผ้าว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติฯ มั่นคง

การจ้างงาน สภาพการทำงานและพฤติกรรม แรงงาน

- มีแบบแผนการจ้างงานและการทำงาน รวมทั้งสภาพปัญหาแรงงานที่แตกต่างกัน
 - กลุ่มรับเหมา ...จำลองการจัดการแบบโรงงานฯ และการทำงานที่เข้มงวด เอ้าต์เอาเปรียบ
 - กลุ่มรับงานร่วมกัน.....การจัดการต่างๆร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดี แต่ผลงานตามต้องการฯ
 - การทำงานที่บ้าน / การรับงานอิสระ ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงง่าย แต่ขาดความมั่นคง
- มีการต่อรอง ต่อต้าน ขัดขืนการจ้างที่เอ้าต์เอาเปรียบและการทำงานที่กดขี่แรงงานฯ ทั้งจากนายจ้างภายนอก และกระบวนการจัดการของกลุ่มแรงงาน

การดูแลสุขภาพและสังคมของแรงงาน

- มุมมองเรื่องสุขภาพของแรงงาน
 - รับรู้ เข้าใจและยอมรับว่าการรับงานมาทำที่บ้านมีปัญหาสุขภาพเกิดขึ้น
 - มีทัศนคติและค่านิยมต่ออาชีพฯว่ามีความสุขสบายกว่าการทำงานเกษตรกรรมฯ
 - ยอมทนทำงาน ดีกว่าการขาดรายได้
- การจัดการสุขภาพ กับแบบแผนการทำงาน
 - มีการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการตนเอง แต่ไม่ต่อเนื่อง
 - ความสัมพันธ์ของแรงงาน มีผลกับการจัดการสุขภาพตนเองและกลุ่ม
- สวัสดิการและการแสวงหาของแรงงานฯ
 - ยังขาดความเข้าใจ แต่คาดหวังและต้องการสวัสดิการให้กับตนเองและแรงงานในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพและสังคมแรงงานฯ

- **ครอบครัว เพื่อนแรงงานและชุมชน หน่วยสนับสนุนการดูแลสุขภาพที่สำคัญ**
- **นายจ้าง ภาคีแรงงานที่ไม่สามารถพึ่งพาได้**
- **องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่ เครือข่ายที่ควรจะมีบทบาทในการ
แก้ปัญหาและพัฒนาแรงงานฯ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่**
- **องค์กรเอกชน หน่วยงานนอกพื้นที่ ภาคีที่แรงงานยังขาดความเชื่อมั่น**

บทสรุป : วิธีแรงงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและอาชีพตามระบบทุนนิยมและภาวะสังคมภายนอก ได้เปลี่ยนแปลงวิถีอาชีพและความเป็นอยู่ของแรงงานและชุมชนในด้านต่างๆ
- แบบแผนการจ้างงานและการทำงานของแรงงานแต่ละกลุ่ม จำเป็นที่แรงงานและผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าไปดูแลและจัดบริการทั้งด้านอาชีวอนามัยและการพัฒนาในด้านต่างๆให้เหมาะสม
- แบบแผนการดูแลสุขภาพและสังคมของแรงงาน ที่มีแนวคิดและการจัดการแตกต่างกัน ต้องทำความเข้าใจและสนับสนุนการพัฒนาที่เหมาะสม
- การมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาแรงงาน ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และสนับสนุนการจัดการต่างๆให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการแก่แรงงานฯ